

BUDOWANIE I MODYFIKOWANIE PROGRAMU WYCHOWAWCZO- PROFILAKTYCZNEGO SZKOŁY I PLACÓWKI - warsztat

(opr. Wiesław Poleszak)

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

» podstawa
programowa 2017

Dobra
Szkoła

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Kluczowe pytania dotyczące SPW-P

- **Po co** nam program SPW-P?
- **Co** to jest program SPW-P?
- **Kto** go ma tworzyć?

Program wychowawczo- profilaktyczny

Narzędzie regulując działania wychowawcze i profilaktyczne w środowisku szkolnym, spełniające następujące warunki:

- jego opracowaniem powinni zająć się **specjaliści szkolni** (nauczyciele, pedagodzy, psychologzy szkolni) pod kierownictwem szkolnego lidera (dyrektora),
- zawarte w nim działania powinny być **uporządkowane**, tzn. logicznie prowadzić poprzez zadania do celów, które szkoła chce osiągnąć,
- każdy program powinien zawierać zbiór **treści i działań**,
- realizacja powyżej wymienionych treści i działań powinna **prowadzić do zamierzonych, konkretnych zmian** w jakości funkcjonowania uczniów.

ELEMENTY PROGRAMU

- uzasadnienie jego potrzeby
- szczegółowe cele i zadania
- ustrukturalizowane treści
- zalecenia dotyczące organizacji i sposobu realizacji programu (m. in. kompetencje realizatorów)
- określone środki dydaktyczne
- wykaz literatury dla uczestnika i realizatora
- procedurę badania efektywności programu
- kosztorys realizacji programu

PPROCEDURA KONSTRUOWANIA PROGRAMU WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNEGO SZKOŁY

ETAP 1

- Charakterystyka sylwetki **ABSOLWENTA SZKOŁY**

ETAP 2

- Analiza dotychczasowych działań wychowawczych i profilaktycznych szkoły

ETAP 3

- Konstruowanie strategii wychowawczo-profilaktycznej szkoły

ETAP 4

- Opracowanie strategii ewaluacyjnej

ETAP 5

- Konstruowanie planów wychowawczo-profilaktycznych klas (na bazie PW-PS)

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

podstawa
programowa 2017

Dobra
Szkoła

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

KONSTRUOWANIE PW-PS (1/5):

Charakterystyka **SYLWETKI ABSOLWENTA SZKOŁY**

- 1 • Poznanie uwarunkowań formalno-prawnych
- 2 • Poznanie oczekiwań rodziców
- 3 • Ocena potencjałów i możliwości rozwojowych uczniów
- 4 • Analiza uwarunkowań lokalnej społeczności
- 5 • Bilans zasobów szkolnych
- 6 • Debata w gronie pedagogicznym nad sformułowaniem **SYLWETKI ABSOLWENTA SZKOŁY**

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

podstawa
programowa 2017

Dobra
Szkoła

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Krok 1. Poznanie uwarunkowań formalno-prawnych

Wiodące dokumenty w tym zakresie to:

- *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej* (zwłaszcza art. 72);
- *Powszechna Deklaracja Praw Człowieka*;
- *Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych*;
- *Konwencja o Prawach Dziecka*;
- Ustawy i rozporządzenia MEN (zwłaszcza *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 roku Prawo Oświatowe* oraz **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej**);
- *Karta Nauczyciela*;
- Programy narodowe i krajowe w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia itd.

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

» podstawa
programowa 2017

Dobra
Szkoła

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Opr. Wiesław
Poleszak

Krok 2. Poznanie oczekiwań rodziców

- Jakie są kluczowe cele wychowawcze stawiane przez rodziców w procesie wychowawczym?
- Jakie mają oczekiwania i zamierzenia związane z przyszłością ich dziecka?
- Jakie mają oczekiwania w stosunku do szkoły i szkolnych specjalistów w zakresie wspomagania rozwoju dziecka?

Krok 3. Ocena potencjałów i możliwości rozwojowych uczniów

- Jaki jest aktualny poziom rozwoju uczniów w sferze fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, społecznej i duchowej?
- Jaki jest ich potencjał w wyżej wymienionych sferach (w tym uzdolnienia, trudności w nauce i funkcjonowaniu)?
- Jakie są ich wizje rozwojowe i plany życiowe (w zakresie edukacji, rozwoju zawodowego, osiągnięć życiowych)?

Krok 4. Analiza uwarunkowań lokalnej społeczności

- Jacy **ludzie, instytucje, organizacje**, itd. wspierają dzieci i młodzież w rozwoju na poziomie społeczności lokalnej (np. zaangażowani i współpracujący ze szkołą rodzice, szeroki wachlarz zajęć pozalekcyjnych itp.)?
- Jakich **obywateli** potrzebuje lokalna społeczność, aby funkcjonować lepiej? Jakie obszary należy wzmocnić w środowisku, aby skuteczniej wychowywało i wspierało w rozwoju? W czym tkwi potencjał lokalnej społeczności?

Krok 5. Bilans zasobów szkolnych

- Co my wnosimy jako ludzie – jakimi zasobami ludzkimi dysponujemy?
- Jakie jest przygotowanie merytoryczne nauczycieli do podejmowania działań wychowawczych i profilaktycznych (*zarówno przygotowanie podstawowe, jak i specjalistyczne kwalifikacje do prowadzenia specyficznych działań wychowawczych czy profilaktycznych*)?;
- Jakie mamy zasoby materialne (*np. boiska szkolne, pracownie, sala gimnastyczna*)?;
- Jakie mamy zasoby techniczne (*np. profesjonalna scena, wyposażenie pracowni*)?;
- Jakie mamy zasoby organizacyjne (*np. teatr młodzieżowy, wolontariat uczniowski*)?

Krok 6. Debata w gronie pedagogicznym nad sformułowaniem **SYLWETKI ABSOLWENTA SZKOŁY**

Przy opracowywaniu sylwetki absolwenta należy odpowiedzieć na następujące pytania:

- wobec kogo prowadzone są działania wychowawcze i profilaktyczne (***jaki jest typowy uczeń szkoły?***)?;
- kto ma opuścić mury szkoły (***jaki powinien być absolwent szkoły?***)?;
- jakich obywateli chcemy mieć w kraju (***w jaki sposób uczeń ma funkcjonować jako dorosły, dojrzały człowiek i obywatel kraju?***)?

SYLWETKA ABSOLWENTA SZKOŁY

Jaki jest
typowy uczeń
naszej szkoły?

Jaki ma być
dorosły i
dojrzały
człowiek?

Jaki ma być
nasz
absolwent?

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

podstawa
programowa 2017

Dobra
Szkoła

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Opr. Wiesław
Poleszak

KONSTRUOWANIE PW-PS (2/5): Analiza dotychczasowych działań szkoły

1

- Diagnoza jakości funkcjonowania uczniów

2

- Identyfikacja sukcesów wychowawczych i profilaktycznych szkoły

3

- Identyfikacja porażek wychowawczych i profilaktycznych szkoły

4

- Identyfikacja skutecznych i nieskutecznych metod wychowawczych i profilaktycznych

5

- Identyfikacja potrzeb rozwojowych nauczycieli

6

- Identyfikacja źródeł zewnętrznego wsparcia wychowawczego i profilaktycznego

Krok 1. Diagnoza jakości funkcjonowania uczniów

Jeśli mamy wyniki ewaluacji lub diagnozy uwzględniamy je w konstruowaniu programu.

Należy uwzględnić:

- atuty uczniów;
- ograniczenia uczniów;
- czynniki chroniące w środowisku szkolnym;
- czynniki ryzyka w środowisku szkolnym;
- zalecenia płynące z diagnozy lub ewaluacji.

Krok 2. Identyfikacja sukcesów wychowawczych i profilaktycznych szkoły

- pozytywne zmiany w postawach, wiedzy i zachowaniach uczniów (np. konstruktywne więzi rówieśnicze, przeciwstawianie się przemocy, pomoc rówieśnicza itp.);
- angażowanie się uczniów w działania prospołeczne i alternatywne dla zjawisk patologicznych (np. włączanie się w wolontariat, rozwijanie zainteresowań w ramach zajęć pozalekcyjnych, angażowanie się do pracy w samorządzie szkolnym itp.);
- pozytywne zmiany w funkcjonowaniu szkolnym uczniów (np. poprawa wyników, wysoka frekwencja, reprezentowanie szkoły w zawodach i olimpiadach itp.)

Krok 2. Identyfikacja porażek wychowawczych i profilaktycznych szkoły

- przypadki naruszenia dyscypliny szkolnej (*np. uwagi w dzienniku, wagary, kary dyscyplinarne itp.*);
- wskaźniki zachowań dysfunkcyjnych w środowisku szkolnym i poza nim (*np. spożywanie substancji psychoaktywnych, przemoc i agresja rówieśnicza, dysfunkcje behawioralne – hazard, nadużywanie Internetu, itp.*).

Krok 3. Identyfikacja skutecznych i nieskutecznych metod wychowawczych i profilaktycznych

- pozwoli zidentyfikować metody oddziaływań wychowawczych i profilaktycznych;
- pomoże ocenić, jakie inicjatywy w sferze wychowania i profilaktyki okazują się skuteczne w danej szkole, jakie się nie sprawdzają;
- da szansę na wzmocnienie skutecznych oddziaływań i eliminację nieskutecznych;
- pozwoli otworzyć się na poszukiwanie bardziej skutecznych metod pracy z dziećmi i młodzieżą.

Krok 4. Identyfikacja potrzeb rozwojowych nauczycieli

Pozwoli ona na:

- wzmocnienie autorytetu nauczyciela poprzez zbudowanie osobistej siły i kompetencji;
- dostosowanie tematyki szkoleń do zapotrzebowania środowiska szkolnego (potrzeby rozwojowe uczniów i ich problemy);
- dostarczy wiedzy dyrektorowi o potrzebach szkoleniowych pracowników.

Krok 5. Identyfikacja źródeł zewnętrznego wsparcia wychowawczego i profilaktycznego

Naturalnymi partnerami instytucjonalnymi szkoły są:

- poradnie psychologiczno-pedagogiczne;
- ośrodki doskonalenia nauczycieli;
- biblioteki publiczne;
- organizacje pozarządowe;
- uczelnie itp.

KONSTRUOWANIE PW-PS (3/5): Konstruowanie strategii wych-profil. szkoły

1

- Identyfikacja sfer rozwoju ucznia

2

- Określenie szczegółowych celów rozwojowych uwzględnionych w *SYLWETCE ABSOLWENTA*

3

- Określenie zadań wychowawczych i profilaktycznych

4

- Określenie treści i form działań wychowawczych i profilaktycznych

5

- Określenie osobistej odpowiedzialności nauczycieli/innych osób

6

- Określenie terminów realizacji poszczególnych zadań

Krok 1. Identyfikacja sfer rozwoju ucznia

- fizyczna,
- psychiczna (emocjonalna i intelektualna),
- społeczna,
- duchowa (por. podstawa programowa).

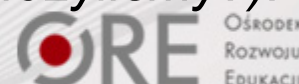
Krok 2. Wyznaczenie celów wychowawczych

Cele powinny być:

- mierzalne (*czy w procesie ewaluacji udało się dobrać do nich wskaźniki?*);
- jasne i konkretne (*czy realizatorzy rozumieli co mają osiągnąć w procesie wychowawczym?*);
- dostosowane do etapu rozwojowego uczniów (*czy nie postawiliśmy celów, które przerastały możliwości uczniów, albo takich, które już osiągnęli na wcześniejszym etapie rozwoju? Czego skutkiem był brak progresu w rozwoju uczniów?*);
- pokrywające wszystkie sfery rozwoju uczniów (*czy cele reprezentują każdą z wyróżnionych sfer rozwoju ucznia?*);
- zgodne z przyjętym **PROFILEM ABSOLWENTA** (*czy cele nie rozminęły się z modelem absolwenta, który założyliśmy?*).

» podstawa
programowa 2017

Opr. Wiesław
Poleszak

Krok 3. Operacjonalizacja celów w formie zadań

Zadania to konkretne działania wynikające z przyjętych celów, które są „cegiełkami” budującymi cały program wychowawczo-profilaktyczny. Stąd, sprawdzając poprawność przyjętego programu należy zwrócić uwagę na:

- poprawną realizację zadań (*czy wszystkie zadania zostały zrealizowane, czy zostały wykonane prawidłowo?*);
- poprawność doboru (*czy zadania rzeczywiście prowadzą do osiągnięcia celu?*);
- jasność i konkretność zadań (*czy każdy z realizatorów programu poprawnie zrozumiał co ma robić i do czego ma doprowadzić poprzez realizację danych zadań?*);
- spójność działań (*czy przyjęte zadania prowadziły najkrótszą drogą do osiągnięcia przyjętego celu?*);

Krok 4. Dobór treści programu

- dobór treści do celów powinien wynikać z profilu absolwenta i zasobów szkoły, a do zadań z przyjętych celów;
- uwzględnione w treści powinny koncentrować się na przyczynach powstawania rudności i porażek oraz mechanizmach zachowań problemowych (treści nie powinny skupiać się jedynie na objawach);
- treści należy dostosować do potrzeb i wieku rozwojowego odbiorców;
- w planowaniu treści profilaktycznych należy uwzględnić wszystkie rodzaje profilaktyki (uniwersalna, selektywna i wskazująca);
- należy zadbać o zróżnicowane formy przekazu treści (dysponujemy sześcioma rodzajami strategii działań: informacyjną, edukacyjną, alternatyw, interwencją, zmianą przepisów i zmianą środowiska. Czym więcej wykorzystamy strategii tym program będzie skuteczniejszy).

Krok 5. Delegowanie zadań

Delegowanie zadań to formalna umowa (w ramach obowiązków zawodowych) między koordynatorem programu (albo dyrektorem szkoły) a realizatorem na wykonanie konkretnego zadania. Powinna ona zawierać:

- krótki opis zadania;
- uzasadnienie, dlaczego dajemy to zadanie danej osobie;
- zgodę realizatora na wykonanie tego zadania;
- ustalenie wymiaru czasowego, kiedy realizator ma zadanie wykonać i sprawozdać realizację koordynatorowi lub liderowi (dyrektorowi).

Krok 6. Harmonogram programu

Budując harmonogram programu należy zadbać o:

- Podanie terminów realizacji poszczególnych zadań (np. wrzesień 2017)
- Precyzyjne określenie czasu (4 godziny lekcyjne)
- Logikę realizacji (np. najpierw uczymy umiejętności, a później ćwiczymy je w praktyce)
- Dostosowanie terminów działań do dynamiki występowania problemów (np. wagary i stres szkolny pod koniec semestru).

Przykładowa struktura SPW-P

	SFERA				
	Fizyczna	Emocjonalna	Intelektualna	Społeczna	Duchowa
Cele	Cel 1. Cel 2. Cel 3. Cel 4.	Cel 1. Cel 2. Cel 3. Cel 4.	Cel 1. Cel 2. Cel 3. Cel 4.	Cel 1. Cel 2. Cel 3. Cel 4.	Cel 1. Cel 2. Cel 3. Cel 4.
Zadania	Cel 1.: Zad. 1. Zad. 2. Zad. 3. Zad. 4.	Cel 1.: Zad. 1. Zad. 2. Zad. 3. Zad. 4.	Cel 1.: Zad. 1. Zad. 2. Zad. 3. Zad. 4.	Cel 1.: Zad. 1. Zad. 2. Zad. 3. Zad. 4.	Cel 1.: Zad. 1. Zad. 2. Zad. 3. Zad. 4.
Zadania	Cel 2.: Zad. 1. Zad. 2. Zad. 3. Zad. 4.	Cel 2.: Zad. 1. Zad. 2. Zad. 3. Zad. 4.	Cel 2.: Zad. 1. Zad. 2. Zad. 3. Zad. 4.	Cel 2.: Zad. 1. Zad. 2. Zad. 3. Zad. 4.	Cel 2.: Zad. 1. Zad. 2. Zad. 3. Zad. 4.
Zadania	Cel 3.: Zad. 1. Zad. 2. Zad. 3. Zad. 4.	Cel 3.: Zad. 1. Zad. 2. Zad. 3. Zad. 4.	Cel 3.: Zad. 1. Zad. 2. Zad. 3. Zad. 4.	Cel 3.: Zad. 1. Zad. 2. Zad. 3. Zad. 4.	Cel 3.: Zad. 1. Zad. 2. Zad. 3. Zad. 4.
Zadania	Cel 4.: Zad. 1. Zad. 2. Zad. 3. Zad. 4.	Cel 4.: Zad. 1. Zad. 2. Zad. 3. Zad. 4.	Cel 3.: Zad. 1. Zad. 2. Zad. 3. Zad. 4.	Cel 4.: Zad. 1. Zad. 2. Zad. 3. Zad. 4.	Cel 4.: Zad. 1. Zad. 2. Zad. 3. Zad. 4.

KONSTRUOWANIE PW-PS (5/5): Konstruowanie planów wych-profil. klas

1

- Identyfikacja zasobów i potrzeb rozwojowych uczniów danej klasy

2

- Określenie szczegółowych celów rozwojowych na danym poziomie wiekowym

3

- Określenie szczegółowych zadań wychowawczych i profilaktycznych

4

- Określenie treści i form działań wychowawczych i profilaktycznych

5

- Określenie osobistej odpowiedzialności wychowawcy i pozostałych nauczycieli

6

- Identyfikacja osób współpracujących i ich zadań

7

- Określenie terminów realizacji poszczególnych zadań i osiągnięcia celów

Przykład modyfikacji celów i zadań

W programie jest

Szkolny Program Wychowawczy zakłada zrealizowanie następujących celów:

1. kształtowanie postaw: uczciwości, odpowiedzialności, sumienności i pracowitości,
2. pielęgnowanie tradycji, osiągnięć nauki i kultury polskiej,
3. integracja zespołów klasowych i całej społeczności szkolnej; współpraca z rodziną ucznia,
4. tworzenie warunków do rozwijania Samorządu Uczniowskiego,
5. promowanie zdrowego stylu życia,
6. tworzenie warunków do rozwijania zainteresowań i uzdolnień uczniów (koła przedmiotowe i koła zainteresowań).
7. Przygotowanie uczniów do wyboru zawodu i drogi dalszego kształcenia.

Mogłoby być

Szkolny Program Wychowawczy zakłada zrealizowanie następujących celów:

1. **Wykształcenie** postaw: uczciwości, odpowiedzialności, sumienności i pracowitości,
2. **Wyposażenie uczniów w postawę** pielęgnowanie tradycji, osiągnięć nauki i kultury polskiej,
3. **Zintegrowanie** zespołów klasowych i całej społeczności szkolnej; współpraca z rodziną ucznia,
4. **Stworzenie warunków do rozwoju samorządności szkolnej**
5. **Wyposażenie uczniów w postawę prowadzenia zdrowego stylu życia**
6. **Stworzenie** warunków do rozwijania zainteresowań i uzdolnień uczniów (**koła przedmiotowe i koła zainteresowań**).
7. Przygotowanie uczniów do wyboru zawodu i drogi dalszego kształcenia.

Dziękuję za uwagę

wieslaw.poleszak@gmail.com

Tel.: 601782585

